

Kirkelig voksenundervisning uden mål – og med

Den altovervejende kirkelige voksenundervisning bygger på den grundtvigske højskoleundervisningstradition, hvis hensigt er bevidstgørelse om det folkelige fællesskab og livsoplysning til dueliggørelse i forhold til menneskelivet, som en klangbund for den kristelige tilegnelse. Ligesom kristendommen må virkeliggøres i et menneskeligt fællesskab, er en kirkelig højskoleundervisning afhængig af en given folkelig sammenhæng. Højskoleundervisning kan som livsoplysning kun stå sin prøve i virkeligheden, og skal den have med liv og ånd at gøre, må den foregå i frihed, eftersom liv og åndelige forhold som sandhed og kærlighed hverken kan pådattes eller påtvinges.

Folkelig og kirkelig baggrund

Man kan overveje, om ovenstående grundtvigske slagord for den folkekirkelige højskoleundervisning kan bestå virkelighedens prøve eller modsiger den, Sat på spidsen:

- A. *Folkekirkens udgangspunkt er påstanden om, at enhver døbt er kristen.* Men for de døbte er kristen noget, man vælger at blive og ikke vil pådattes af kirken. Folkekirken appellerer også selv til det personlige valg, f.eks. konfirmandens "ja" til at ville bekræftes i den kristne tro.
- B. *Folkekirkens forkyndelse og undervisning kommer med et vedkommende, afgørende og livsbefordrende budskab.* Men for de fleste mennesker virker kirkens budskab anmassende, uvedkommende og uvæsentligt, bortset fra de afgrænsede situationer, hvor de vælger at bruge kirkens serviceydelser.
- C. *Kristendommen - og folkekirkens højskoleundervisning - har brug for et menneskeligt fællesskab at virkeliggøres i.* Det er dog ikke længere den folkelige sammenhæng, der afgør, om noget er virkelighedsnært, vedkommende og sandt, men det individuelle valg.
- D. *Det er menigheden, i åben vekselvirkning med omverdenen, og ikke kirken i sig selv, der (inde)bærer de troendes fællesskab.* Men folkekirkens gudstjeneste og undervisning opretholdes af et næsten klosterlignende fællesskab, der både gør folk unødvendige for kirkens liv og folkekirken og den kirkelige højskoleundervisning så uforpligtende, at det må overvejes, om den er et åndeligt fællesskab, eftersom ånd forpligter.
- E. *Gudstjenesten er kristendommens mest almene, åbne og centrale udtryk, hvor enhver har adgang og kan få noget ud af at være med.* Alligevel er gudstjenesten fremmed og fremmedgørende for de uindviede, og f.eks. de gudstjenestefremmede dåbsfamilier ghettoiseres

i særlige dåbsgudstjenester udenfor de indviedes højmesse, angiveligt for at gøre det mere vedkommende for dem.

Tre muligheder

Ovenstående splittelse mellem påstand og virkelighed er ikke en god baggrund for en kirkelig højskoleundervisning, der skal stå sin prøve i virkeligheden. De oprindelige grundtvigske hensigter tabes på gulvet: Livsoplysning bliver til interessante emner, fællesskabet til en klub, hvor de samme mennesker mødes hele tiden, og friheden til uforpligtethed. Måske er folkekirkens højskoleundervisning lige så stille gledet fra det grundtvigske til det senmoderne og blevet et interessefællesskab mellem indforståede individer, der har valgt dette "livssystem" at identificere sig med, uforpligtet overfor andet end sig selv og sin egen opretholdelse. Det fordrer en revision af den kirkelige voksenundervisnings højskoleinerti:

1. Nok må den kirkelige højskoleundervisning fortsætte, dels fordi den har meget for sig, og dens grundtanke også er et grundelement i dansk forståelse af menneske og samfund; dels fordi folkekirken i sit forhold til folk, stat og kirke er grundlæggende bestemt, både i holdning og struktur, af de grundtvigske tanker om det folkelige (om end i mindre grad af Grundtvigs kirkelige forståelse).
2. Alternativt må kirkens undervisning nærme sig det frikirkelige, hvor det enkelte medlems forpligtelse, tilstedeværelse og deltagelse er nødvendig for kirkens opretholdelse. Og kirken til gengæld giver medlemmet både en personlig identitet som delagtig og et naturligt fællesskab at virkeliggøre sin kristendom i, ligesom den hjælper til indsigt, forståelse og fortrolighed i forhold til kirkens funktion.
3. Eller folkekirkens undervisning kan gå mellem I og II og lade kirkens påstande om at være kristen, relevans, gudstjeneste osv. indgå i samspil med virkeligheden. I så fald må:
 - a. den døbte gives mulighed for at erfare, hvad det vil sige at være kristen.
 - b. ethvert menneskes erfaring og horisont accepteres som legitim tilgang til budskabet, og undervisningen må være lige så kompleks og mangfoldig som folks tilgang.
 - c. kirken selv etablere det fællesskab, der skal til for kristendommens relevans og virkeliggørelse.
 - d. undervisningen pege hen på menighedens forpligtende fællesskab og myndiggøre menighe-

den til at være en nødvendig del af kirkens opretholdelse.

- e. kirkens undervisning indgå i vekselvirkning med gudstjenesten og bidrage til indføring i den.

Andre måder

I de nordiske søsterkirker har man i en årrække drevet den såkaldte voksenkatekumenatundervisning, der på flere punkter imødekommer en virkelighedsnær kirkelig undervisning. Katekumenatet var oprindeligt den dåbsoplæring, som de religiøst søgende fik i oldkirken, hvor de gradvist blev indført i gudstjenestens fællesskab indtil den endelige optagelse ved dåben. Efter 2. Vatikanerkoncil genoptog den katolske kirke denne undervisningsform, som har været inspirationskilde for katekumenatet i Sverige, hvor der for tiden undervises i ca. 200 forsamlinger - efter en meget frikirkelig model, der ikke uden videre lader sig omsætte til danske forhold.

1. Udgangspunktet for voksenkatekumenatet er, at et religiøst søgende menneske henvender sig til kirken for at blive delagtig i troen og det kristne fællesskab og ikke for at få undervisning i interessante emner. Den kristne tro forudsætter altid et kald fra Gud, og dette kald må katekumenatundervisningen give den søgende mulighed for at svare på.
2. Tro er en erfaring i tilknytning til den enkeltes liv og person, og derfor må katekumenatet give plads for den søgendes personlige erfaringer og tilskyndelser som tilknytningspunkt for den viden, indsigt og forståelse, undervisningen byder på.
3. Tro er altid personligt formidlet, og kristendommen virkeliggøres mellem personer i et ligeværdigt fællesskab, som kirken må etablere. Katekumenatundervisningen foregår derfor i et samspil mellem den søgende, en ledsagende person fra menigheden og i et overskueligt gruppe-fællesskab at være forpligtet på.
4. Den søgende må have mulighed for at træde frem i menighedens fællesskab og tilkendegive sit ønske om at være med, efterhånden som det bliver relevant og nødvendigt.
5. Indføring i kristendom er en vandring på troens vej, og derfor må katekumenatet tilbyde rituelle markeringer i gudstjenstlig sammenhæng, hvormed den søgende sammen med menigheden kan tilkende-